

A 15 éves Pannon Tükör köszöntése

Balogh László

Tisztelt irodalomszerető zalai Közönség! Kedves 15 éves Pannon Tükör!

Gimnáziumi tanár vagyok, így tudom, 15 évesnek lenni a legszebb ifjúkor: már a kamaszkor után, a kiteljesedés előtt. Ráadásul fizikatanár is vagyok, így (ennek ellenére...) hadd legyek büszke arra, hogy immár a 2007. év 2. száma óta lehetek az impresszumban a Pannon Tükör szerkesztőbizottságának társadalmi elnöke: nem irodalmárként, de kultúremlőként. Erre oly büszke vagyok, hogy az unokámnak is szeretném majd mesélni. (Egyébként a történetmesélés a legfontosabb identitásképző a kultúrantropológia szerint.)

Így tiszta, jó szívvel köszöntöm a 15 éves Pannon Tükör-t és a pannon génuszban hívő irodalmi lokálpatriótákat, kultúrahívőket. Jó lenne köszönteni az alapító főszerkesztőt, a kanizsai Pék Pált, aki 1995 és 2000 között nívós irodalmat mutatott fel. Viszont köszönhetem a megmentő továbbvivőt, a kanizsai Czupi Gyulát, aki 2000 és 2003 között főleg a helyismeretet emelte magas szintre. De legfőbb elismerésem Péntek Imréné, a jelenlegi főszerkesztőé, aki megőrizve a régi értékeket átvitte, megmentette a szerelmet a túlsó partra... Büszke vagyok rá, hogy mindhármukat jól ismerhettem, ismerhetem.

A zalai lapalakítás Nagykanizsán felmerült ötlete óta a Pannon Tükör mára igazi irodalmi-művészeti fórummá, szellemi műhellyé vált. Valóban sikerült megvalósítani Péntek Imrénének azt a hármas elvet, amit annak idején főszerkesztői beköszöntőjében megfogalmazott: a helyi, a regionális és az egyetemes irodalom és kultúra szentháromságát. A Pannon Tükör a magyar nyugati régió markáns arcú folyóiratként immár 15 éve közvetíti a kortárs magyar irodalmat és művészetet is az értékek mentén tájékozódva az országos szellemi élet közvetítő láncszemeként, de helyi szellemi alkotóerőként is: azaz valódi (hamvasi) pannon génuszként.

Tudom, Budapest messze van, de azért még

mindig lehet hinni az egységes nemzeti irodalomban, amely közösségről is szól, tehát közösségteremtő. A magyar irodalom – mondják – folyóirat-irodalom: afféle irodalmi üzenőfüzetek szolgálják az ország különböző részein élő írók, irodalmárok, művészek közösségi kohézióját. Ha a magyar kultúra válságos állapotban lenne is, benne szellemi hátországgént üdítő kivételnek számít folyóiratként a Pannon Tükör. Példázva azt, hogy Zalában, a nyugati végeken, akár a kanizsai végvárbán sem hunyhat ki a szellem napvilága! (S tudjuk, a vitamin a héjában van...)

Azt is tudjuk, az írott szó mesterei a kommunikáció fő letéteményesei. S olyan publikus megszólalásokra és írásokra van szükség, amely az igényességet, azaz a kultúrát erősítik. Mert nem csak a politikától, de még inkább a szellemi erőktől is várjuk a változást. Ez az értelmiség felelőssége: emelkedő Magyarországot kultúremlőktől várhatunk. A minőség felmutatása érdekében is van szükség többek között a Pannon Tükörré.

Varázslatos szavakat ugyan nem mondhatok, de a pannon tükörbe nézve elragadhat engem is a szerelmes földrajz: bár messziről jővén, de a pannon génuszban (azaz szellemi alkotóerőben) hívén is meglátszik, hogy haza nem csak a magasban van, hanem itt van köztünk... A Pannon Tükör látszólag Zala megyei irodalmi, művészeti, azaz kulturális folyóirat, de sokan hiszünk benne, hogy sokkal bővebb kisugárzású, régió is túlmutató, s talán az egyetemesben is értékteremtő. Tételmondatként: a pannon génuszban hívő lokálpatriótákat próbálja összetartani ez a lap, amely igényes külső és belső megjelenésével mára (15 évesen) igazi irodalmi, művészeti műhellyé vált.

Én örülök, hogy itt is igazi költőket láthatok, ismerősként, akár barátként. Látható, hogy a költő nem

különb, mint a többi tisztességes ember, csak nagyobb távlatokban gondolkodik, mert gondolkozni és csalódní is született. Hiszen ő érzi át legjobban az emberi lét szomorú halandóságát. De szükségünk van olyanokra, akik e szerencsétlenség ellenére képesek meglátni a Szépséget, ami sokszor láthatatlan. Szükségünk van költőkre, hogy szeressenek, gyűlöljenek, aggódjanak értünk, hogy utat mutassanak (ha ez néha az út kritikája is...). Így mondható el, hogy a Pannon Tükör emlegetett lokálpatriotizmusa nem fullad provincializmusba, sőt!

Nem feledhető, hogy a régi Zala vármegye nagyságánál fogva hasonlatos a kárpát-medencei Nagy-Magyarországhoz: így gyökereink nem provinciálisak, hanem kitágultak, bő spektrumúak... S „tág a világ, mint egy álom, mégis elfér egy virágon”! Most értem meg csak igazán, hogy milyen jó, hogy folyóiratunk a nagyvilág magyarjaihoz is el szeretne és tud jutni – mint virág... Ha együtt nézzük a 15 év természetét, akkor egy költőben, képzőművészekben, történelmi személyiségekben gazdag, a szellemi külvilágokra nyitott és befogadó Zalát látunk. S benne mondjuk a három város (Zalaegerszeg, Nagykanizsa és Keszthely) nem rivalizál, hanem közös szellemi erőfeszítésben létezik. Ha a Pannon Tükörre

nézek, elhiszem, hogy a vidéki élet lehetőségeiben nem rosszabb a fővárosénál: nem jelent hátrányt!

A vidéki élet nem elefántcsont-tornyot jelent. Sőt, a peremvidékeken vannak a világítótornyok! Gondoljunk például Utassy Józsefre, Pék Pálra... Egy kulturális folyóiratnak nem lehet más programja, mint hogy kapcsolatban legyen a jelennel. Bár vannak személyes ügyeink, de összetarthat bennünket az irodalom, mert a művészet a lélek megtartója.

Klebensberg Kunóval szólva: „Ma, amikor kezünk annyi téren meg van kötve, a szellem régióiban ellenben korlátlanul cselekedhetünk, éppen a nagy kulturális erőfeszítéseknek van most itt az ideje.”

Jelszavaink valának: örökség, hagyomány, közösség, szabadság, minőség. Jöjjenek a kultúreberek (emberistenek helyett kultúreberekre van szükségünk)! Ezért lehet a kultúra akár kampánytéma is. „Karolva könyvem kebelemre, nevetve nézek ellenemre!” Mert haza nem csak a magasban, de köztünk is van: különösen a pannon tükörben...!

Köszönöm, hogy mindezt elmondhattam.

Péntek Imre

Zalai folyóirat – a történelmi jelenben A 15. évfolyamba lépve...

Mintha csak tegnap lett volna... 1995 őszén, a Hevesi Sándor Színházban a tanácskozás és az irodalmi est. Még élt Pék Pál, alapító főszerkesztőnk, expozéját nem csak elmondta, le is írta, olvasható a 2006-os első számban. (Nevének ott kell szerepelnie az impresszumban, amíg csak a lap megjelenik.) Bár érték sérelmek, bölcsen és megnyugvással fogalmazott összegzésében. Néhány gondolat tőle: „Országos érdeklődésre számot tartó folyóiratot kívántam szerkeszteni... de ha fontos és színvonalas írásra leltem, zalai szerző soha nem szorult háttérbe... A Pannon Tükör itt van, és köszöni, jól van. Az egykori akadémikusok a helyükre kerültek, s én, aki tíz éve kigondoltam és értő társakkal vezettem a lapot, megnyugodva látom, hogy a gyerek felnőtt, megáll a maga lábán, s már elhiteti a világgal, hogy Zalában is van élet, hogy a nyugati végeken sem hunyhat ki a „szellem napvilága”. Talán hozzátehetné volna: a pannon szellem napvilága. De biztos vagyok benne, odaértette. És mi ma is odaértjük.

De túl ezen, minden megállapítása igaz. Igaz az országos

érdeklődésre való törekvés – a regionális és helyi értékek felmutatása mellett. Igaz, ha értékes zalai szerző jelentkezik, akkor lehetőleg a következő lapszámban helyet adunk neki. És igaz: a pannon végeken van igényes szellemi élet, és ennek meghatározó tükré – folyóiratunk. Ezt az örökséget vállaljuk, továbbvisszük, kiteljesítjük.

Majd nyolc éve, hogy új stábbal vágtunk neki a további lapszerkesztésnek.

A folytonosság és megújulás jegyében.

Beköszöntőmben ennek adtam hangot.

Úgy gondolom, az ígéretet – jelentős mértékben – valóra váltottuk. Stabilizáltuk a lap anyagi helyzetét, visszatértünk az évi 6 szám megjelenésére. S némi bizonytalanság után, a szerkesztői gárda is kialakult.

Nem történhetett meg volna ez, ha az anyagi háttér nincs biztosítva. Örömmel észleltük, hogy a lap fenntartásában konszenzus jött létre a megye és a két megyei jogú város vezetői között.

Mindig számíthattunk a szerkesztőbizottság és

elnöke, Vajda László segítségére, ha baj volt. Ha nehézségek kerültek elénk. Köszönettel tartozunk neki. A zalai kulturális fórum e „védernyő” nélkül aligha működött volna sikeresen. S megköszönjük Lackner László ügyvezetői munkáját is, ha voltak is vitáink, mindkettőnk a jó szándék, a lap érdekének jobb érvényesítése vezetett.

Az anyagiakról még annyit: a Nemzeti Kulturális Alap kezdetől fogva támogattott bennünket. Ami az itt folyó szakmai munka elismerése volt. Kivéve Vámos Miklós kuratóriumi elnökségét, amikor két évig nem kaptunk semmit. Egyébként ő vallotta azt az elvet, inkább keveseknek többet. Amit elvként is hibásnak tartok, de a megvalósítás egyenesen katasztrófális volt. Ennek értelmében főként a vidéki lapok maradtak ki a kedvezményezett körből. És nem csak rólunk volt szó. Szerencsére az újabb kuratórium másként látja a dolgokat, és ismét rajta vagyunk a „listán”.

Két éve némileg átalakítottuk a kiadó írószervezetet. Szerintem az új név előnyösebb, s jobban kifejezi törekvéseinket. Ha másra nem, a történelmi Zala megyére, a Muravidékre gondoljunk, amelyhez ma is eltéphetetlen szálak fűznek. Pannónia pedig olyan virtuális (szellemi) térség, amely átnyúlik az országhatárokon, s a szellemi integrációnak kikezdetlen és hiteles történelmi foglalatja és szimbóluma.

A 4. számban hosszasan értekeztem a folyóirat-struktúra szerepéről, csak megerősíteni tudom: ez a folyóirat-műhely rendszer, ami a rendszerváltás után kialakult, s aminek során főként a vidék zárkózott fel (a központhoz), nagy értéke kulturális életünknek. A minőségi kultúra képviselője, közvetítője, elfogadtatása – lett legyen szó irodalomról, képzőművészetről, színházról, vagy más „testvérműzákáról” – folyóiratok működése nélkül elképzelhetetlen. A folyóirat műhelye, szellemi kisugárzása, vonzása, kapcsolatteremtő ereje mindig is középpontja lesz a szellemi életnek. Ahogy Kalmár Zoltán filozófus barátunk, szerzőnk fogalmazott „az aranymosó értelmiségnek”. A kultúrateremtő értelmiségnek. Annak a „kulturális diskurzusnak”, mely a jelentés megközelítéséről és az értelemadásról szól – szintén az ő fogalmazása –, folytonia kell, a minőség érdekében.

S távol a centrumtól, mi lenne ennél fontosabb? Azt a bizonyos „országos érdeklődést” csakis akkor tudjuk felkelteni, ha a minőség, a teljesítmény, az eredetiség jegyében szerkesztjük lapunkat.

S igen, elérkeztünk a kérdéshez: milyen legyen a profil? A lap profilja? Mit preferáljon és mit nem? Annak idején mélységesen egyetértettünk Pék Pállal: a Pannon Tükör kulturális folyóirat, vagyis vegyes profilú periodika. Ebben helyet kap az irodalom – még azt sem mondom, dominanciája – mellett a képzőművészet, a színház, a fotó, alkalmasint a film, a helytörténet és történelem. Sajnos, nem engedhetjük meg magunknak

sem a műfaji, sem az irányzatosság luxusát. Nem erre kaptunk felhatalmazást – sokkal inkább arra, hogy a lehető legszélesebb spektrumban szolgáljuk az itt lévő értékkeremtő tevékenységet. Bármilyen művészeti ágról is van szó. S 2003 óta ennek az elgondolásnak a jegyében születtek lapszámaink. Volt, amikor az irodalom, máskor a helytörténet, valamilyen évfordulóhoz kapcsolódva, volt, amikor a képzőművészet kapott nagyobb hangsúlyt. Részemről nem vagyok híve a különszámoknak – bár, ha erre külön pénz adatik, akkor meggondolandó –, nos, az a véleményem, a folyóirat az folyjék, ne álljon, mindig legyen friss, időszerű – erről is sokat lehetne beszélni, hiszen mi ritkábban megjelenünk, lassúbb ritmusban követjük az eseményeket, de a követésről, az időszerűségről, a reflexióról nem mondhatunk le.

Megjegyzem: ha egy mód van rá, nem is mondunk le. Bár annak is megvan a módja, műfajilag (portré, jegyzet, napló), hogy bizonyos „álló anyagokban” jelenítsük meg az örök időszerűséget. (Szoktam volt mondani a megjelenést sürgető szerzőknek: mi az örökkévalóságnak dolgozunk.)

Ha úgy vesszük, helyzetünk akár megalapozottnak, szilárdnak is tekinthető. Az álom, az intézményesülés, sajnos még mindig messze van. A megfelelőbb infrastruktúra. A feladatok időben való elvégzése, a hivatalszerű működés. Mikor már azt hittük, nincs messze az idő és lehetőség, kitört a válság, amely elsőként a kulturális szférát sújtja. Persze, álszent dolog ezen sajnálkozni, amikor tényleg roppant nehéz helyzetben van az ország – és valóban, amin csak lehet, takarékoskodni kell. Nos, mi már beleszoktunk ebbe, a nehézségek találékonyra tesznek. S a végeredmény – ahogy eddig is, ezután is – megszületik. A lap megjelenik. A 6. szám. S ebben benne van mindannyiunk munkája és erőfeszítése.

Persze, a jövő, az újabb kihívások, minket is foglalkoztatnak. Hogyan tovább? Merre tovább? Az internet alaposan feladja a leckét a folyóiratok szerkesztőinek. Maradjon – de milyen arányban, példányszámban – a hagyományos papíron nyomott lap, vagy térjünk át a webes megoldásra, ahogy ezt jó néhány folyóirat már meg is tette. Költségvetésünk egy harmada nyomdaköltség. Ha ezt az összeget honoráriumra költenénk, a legjobb szerzőket is meg tudnánk fizetni. Viszont a hagyományos befogadás már megszokott formája, a standokra, előfizetőkhez kerülő lappéldány, lehet, hogy hiányozna... A terjesztés... Nem könnyű. Mert költséges, időigényes, hihetetlen szervezőmunkát kíván. Ki végezze el ezt? Éppen elég a megfelelő példányokat a megbeszélte időben eljuttatni a Lapker Táblás utcai központjába. (Ahova lassan húsz éve járok.) Komoly dilemmák ezek. Lehet, hogy vonzóbb, interaktív weboldalt kellene feltennünk a netre, nem elég a pdf-es formátum. Persze, ez is pénz és energia. (Ki fizeti és főleg, miből, a révészt?)

Mégis, jövő évtől elindítunk egy pannonpalace nevű weboldalt, ami nyugat-dunántúli és határok menti, határokon átnyúló multikulturális fórum lesz. A domain név megvan, regisztráltattuk, levédettük, de a teljes aktivitásig még bizonyára eltelik egy kis idő.

A Pannon Tükör 15 éve – akárhogy is nézzük – sikertörténet. Ennek a délnyugat-zalai, muravidéki térségnek ilyen hosszú ideig, színvonalasan működő kulturális lapja, folyóirata, műhelye nem volt. Erről, az előzményekről, érdekes és sok adalékot felvonultató képet kaphatunk Göncz László, 5. számunkban megjelent, bevezető esszejéből. Nem tehetünk mást, megcélizzuk

az újabb 5, 10, 15 éveket, hisz hál' Isten van utánpótlás, tehetséges fiatalok bukkantak fel, akik átveszik a stafétabotot. S a szerkesztés, a lapcsinálás, terjesztés, művészeti nyilvánosság elérése terén olyan perspektívák nyílnak meg előttük, aminőket mi, idősebbek, el sem tudunk képzelni. De az alapvető feladat nem változik – legalábbis őszintén remélem –: a folyóirat azért van, hogy a kortárs művészeti életnek, teljesítményeknek, a mindig új és új műveknek, alkotóknak fórumot teremtsen. S a mi lapunknak, a Pannon Tükörnek sem lehet más a hivatása.

Pécsi Györgyi

A Pannon Tükör kritikai tükre

Vagy félezernyi recenziót, kritikát, tanulmány leírtam – profánul parafrázálva Dsida Jenő gyönyörű sorait –, de a Pannon Tükörbe még nem írtam se tanulmányt, se kritikát, s ez a tény már önmagában garantálhatná, hogy képes lehetek elfogulatlanul szemlélni a lapot. És ez tulajdonképpen így is van, meg nincsen is így, mert, sietek leszögezni, korántsem vagyok elfogulatlan, sem a Pannon Tükörrel, sem a főszerkesztő személyével kapcsolatban. Hogy a Zala megyei lappal miért vagyok elfogult, mint egykori zrínyi diák, fölösleges tán bizonygatnom. Péntek Imrével szembeni elfogultságomnak szintén nyomós oka van, mégpedig tisztán szakmai.

Hosszú ideje Péntek Imrét tartom a leginnovatívabb folyóirat-szerkesztőnek – fehérvári, árgusos ideje óta. Annak idején a székesfehérvári Árgust, most pedig a Pannon Tükört esztétikai, intellektuális élvezet kézbe venni. Sokszíni, mozgó szellem jelenik meg benne, vizuálisan pedig kivételesen igényes. Nem betűhalmaz és szövegtenger, hanem koncepció és elrendezés. Ez az igényesség és dinamikus, kreatív lapszerkesztés csak az utóbbi években jelent meg a magyar irodalmi, illetve kulturális folyóiratskálán – fiatalabb szerkesztők elképzelését tükrözve –, mint a békéscsabai Bárka, a miskolci Műút, a győri Műhely és a pozsonyi Kalligram. De évekig egyedül csak Péntek Imre szerkesztésében találkoztam olyan, minden részletében és megjelenésében konzekvensen végiggondolt és egészében inspiratív folyóirattal, amilyenek elrendezésében, megjelenésében szerintem egy korszerű, európai folyóiratnak lennie kellene. Lehetséges persze, hogy ezt a vizuális igényességet Péntek Imre még ifjabb avantgárd korszakából, talán a párizsi Magyar Műhelytől tanulta el, viszont mások, akik szintén láttak affélt,

nem tanulták el. És egészen más meglátni és bólogatni egy vonzó példára, mint inspirálva lenni és új értéket teremteni.

Küllemében a Pannon Tükör ma is a legszebb, legharmonikusabb, legarányosabb magyar nyelvű irodalmi-kulturális folyóirat. A minőségi megjelenéshez számomra igen rokonszenves tartalom társul. Az úgynevezett vidéki vagy megyei, regionális lapok többféle módon határozzák meg magukat. Egy részük országos, elitisztikus, kánonképző lapként működik: a lap tartalmát, nyelvezetét, szerzőgárdáját tekintve bárhol szerkeszthetnék, leginkább Budapesten, Budapest belvárosában. Egy másik részük hangsúlyozottan azt vállalja, hogy a megyében élő, megyéhez, régióhoz kötődő szerzők műveinek biztosítson nyilvánosságot, akár minőségi, esztétikai engedmények árán is. S létezik egy olyan modell, amilyen a Pannon Tükör is, amelyik szintén fővállalja a megye szellemi mozgásának, teljesítményének a közvetítését, ugyanakkor bizonyos vonatkozásban igényt tart arra, hogy az egyetemes magyar irodalmi értékrendhez, kánonképzéshez is érvényesen hozzájáruljon.

Hogy ez a rokonszenves arányosság hogyan valósul meg, igazolásul a folyóirat utóbbi öt évfolyamának kritika és tanulmány rovatát olvastam újra. Ezekben a rovatokban ugyanis igen markánsan jelenik meg a lap szerkesztői koncepciója és az az irodalmi, valamint kívánatos társadalmi norma és emberi ethosz, amely körül a Pannon Tükör – a szerkesztőség és a lapot munkájukkal támogató szerzők köre – meghatározza önmagát.

Péntek Imre, ha akarna, kapcsolatai, értékrendje, minőségérzéke, szerkesztői rutinja alapján

tudna országos kanonikus lapot is szerkeszteni, csak éppen nem akar. Mert sokkal jobban érzi magát Zalában, mert itt valóban otthon érzi magát, ezért jobban érdekli, hogy itt mi történik, s jobban izgul azért, hogy itt segítse nyilvánosságra a szellemi értékeket.

Egyik írásában Péntek Imre mentegetőzik, hogy Zalának igen szerény az irodalmi hagyománya. Csakugyan valami ilyesféle képzet jelenik meg legtöbbször, ha a magyar irodalom földrajzi térképén Zalára tekint. De melyik Zala megyére? A csonka-Zalára, vagy a történelmi Zala megyére? Az egykori, hatalmas megye szülőtte volt például a csáktornyai Zrínyi Miklós, és persze (Balaton) Füred, illetve az időközben visszacsatolt Keszthely öröksége is pazar. És pazar az az eddig ismeretlen vagy alig-alig ismert örökség, amelyet a lap szerzői szisztematikus aprómunkával föltárnak. Mindenekelőtt a tematikus lapszámokat kell megemlítenem. A keszthelyi Helikon ünnepségekkel foglalkozó 2010/1-est. Az első, 1817-es keszthelyi Helikon Ünnepet Cséby Géza idézi meg, Egly Tibor a megelőző egy-két évized önszerveződésének helyi mozgásait kutatja föl, Németh József pedig a széphalmi Kazinczyknak meg Zala megye Kazinczyjának, Pálóczi Horváth Ádámnak a kapcsolatát veti össze – utóbbi szervezte meg nemes kisasszonyokból a Göcseji Helikont Petrikeresztúron! A Batthyány Lajos születésének 200. évfordulója emlékére szerkesztett 2007/6-os számot, amely a Zalabéri Hováth Vilmos kormánybiztos, és a Zalaszentgróton élő Batthyány Károly közéleti munkásságának az örökségét is föltárja – utóbbiak méltán foglalhatnak helyet a kor pantheonjában Deák Ferenc és Csány László társaságában. A 2008/2-es, Zala György szobrászművészetét rehabilitáló emlékszámot, és nem utolsósorban a 2006/5-ös ötvenhatos emlékszámot. Ezek a tematikus összeállítások olyan gazdag 18-20. századi örökséget mutatnak be, amelyre méltán lehet büszke a mai megye. A helyi örökség föltárása, az emlékezet ébren tartása pedig elsősorban a helyi értelmiség kötelessége.

A hagyományokat illetően, helyesen, a régi Nagy-Zala hagyományát vállalja el a lap, és igen helyesen, a jelen szellemi életét bemutatva sem áll meg a megyehatárnál, hanem a régióra figyel. A régiót pedig elég tágra értelmezi, a nyugat-délnyugat-dél-magyarországi sávot érti a fogalom alatt, Győrtől Pécsig, Fehérvártól, Veszprémtől a Muravidékig.

Muravidék a történelmi Dél-Zalából elcsatolva Trianonnal került előbb Jugoszláviához, majd a legutóbbi háború óta Szlovéniához. A burgenlandi magyarság után, Magyarország részéről ez a legelhagyatottabb közössége a kárpát-medencei magyarságnak. Zágorec-Csuka Judit, Göncz László és különösen Bence Lajos 'szlovéniai zalai' szerzők szépirodalmi írásai és honismereti, nemzeti-kisebbségi tanulmányai nemcsak „érdekes színpaltok” a lapban, de missziót teljesítenek a szerzők, munkáik alapvető irodalomtörténeti, honismereti forrásmunkák.

Talán valamennyi Szlovéniában megjelenő magyar nyelvű könyvről (az említettek és mások mellett Halász Albert, Nagy Zsuzsa, Hagymás István kötetéről) korrekt recenziót közöl a Pannon Tükör – a muravidéki magyarság irodalmi teljesítménye csak itt, a Pannon Tükörben jelenik meg teljességgel. S szintén csak itt olvashatunk pályaképet a régió olyan szerzőiről, mint az odaát elfeledett, ideát nem ismert Vljaj Lajos nép- és nyelvmegtartó erőfeszítéseiről, Szunyogh Sándor ideát alig-alig méltányolt költészetéről, holott, ahogy Bence Lajos írja: „Ha lesz himnusza egyszer a muravidéki és a lendvai, számában megfogytakozott, de intellektuálisan megerősödött magyarságnak, akkor az a Halicanumi [Szunyogh verse] üzenet szövegével lesz azonos, vigasztalta egyszer valaki a költőt.” (2008/1.).

A muravidéki régió mellett a nagyvilágba kivándorolni kényszerült nyugati magyar írók életművének a fogadtatására is nagy hangsúlyt helyez a lap. Az ötvenhatos emigráció művei iránt a rendszerváltás körüli években általánosan megnyilvánuló érdeklődés – néhány fókuszba állított szerző kivételével – egyszerűen elpárolgott. „A nyugati (emigráns) irodalom 'rejtélye' mind máig nincs feloldva. (Sem megoldva.) Lehet, hogy az elmúlt tizenhét év kevés volt... A kezdeti lelkes (újra)felfedezés után ma elült az izgalom, érdeklődés; ami folyik, az csendes 'beszivárgás', különösebb visszhang nélkül. Bár már az is látszik, hogy bizonyos (hangadó) szakmai körök elutasítása, averziója sohasem fog megváltozni” – írja keserűen, ám pontosan diagnosztizálva az állapotokat, Péntek Imre. A Pannon Tükör konzekvensen kutatja és dolgozza föl a Nyugatra sodródott ötvenhatosok életművét: Kabdebó Tamás, Major-Zala Lajos, Máté Imre, Saáry Éva, az 1996 óta Zalasabaron, „remete-magányban” élő Tunyogi Csapó Gábor műveit (Pomogáts Bélától Haklik Norberten, Molnár Mártán, Gülch Csabán át Szemes Péterig) – az ötvenhatos, nyugatra kényszerült nemzedék következetes feltára egy ideje csak a Pannon Tükörben jelenik meg, irodalomtörténet-írásunk kénytelen lesz e lapot föllapozni az új kánon megírásakor.

Ötvenhat méltó örökségének a föltárása mellett a félmúlt értékeinek fölkutatásának is előzékeny teret ad a lap. Nem hagyhatom említés nélkül Pete György szívszorító, ugyanakkor korrekt kritikai pályaképet (2009/5. és 6.) a keszthelyi remetéről, Karay Lajosról. Első versét 1957-ben írta, de nem kívánt részesülni a szigorú pártfelfüggelet alatt álló irodalmi nyilvánosságban. Kor- és sorsársai behódoltak, karriert csináltak, vagy külföldre távoztak, ő maradt és kívül maradt. „A sorsválasztás: a kirekesztettség tudomásulvétele és tudatos önkirekesztés változtatása, a valóság el nem fogadása és meghaladni akarása a költő egész életéről szól, s máig meghatározza a világhoz való viszonyát: a kívülállást. Nem a világon, nem az emberi társadalmon, hanem a hatalmi rendszeren való kívülállást. Sajnos az

irodalmi életen, irodalmi szervezeteken kívüliséget is.” Olyan kivételes tragikus magyar írórsors az övé, amely előtt fejlet kell hajtának.

Az ötvenhatos nemzedék és a muravidéki magyarság irodalma mellett természetesen a zalai és a Zala-közeli régió írói, szerkesztői, tudósai (Lovász Pál, Takáts Gyula, Bécsy Tamás, illetve Tüskés Tibor, Szirtes Gábor, Kalász Márton, Bakonyi István, Kerék Imre, Németh István Péter, Villányi László, Sütő Csaba András, Falvai Mátyás), valamint a „tiszteletbeli zalai” szerzők (Magyarországról Győri László, Fogarassy Miklós, Komoróczy Emőke, Mezey Katalin, L. Simon László, Pomogáts Béla, Szepes Erika, Vasy Géza; az erdélyi testvérvárosokból Gálfalvi György, Markó Béla, Ferenczes István, Fekete Vince, illetve a moldvai Iancu Laura) művei képezik a lap fő vonulatát. Fölsorolni is lehetetlenség volna a sokszínű, sokféle esztétikához, irodalmi irányzathoz tartozó alkotókat. E tekintetben számomra vonzóan „népfrontos” a Pannon Tükör – egyik vagy másik irányzat preferálása helyett elsősorban a régióban képződő értékeknek kíván teret biztosítani, az összmagyar irodalmi kánonban is elismert életművekkel azonban rangjukhoz méltón foglalkozik. Mint az élete utolsó éveit Rédcisen töltő Utassy József költészetével (Vasy Géza tanulmánya, Szemes Péter kritikája, illetve az Utassy-emlékszám), a Kálócán született, Rómában élő Szabó Ferenc S. J. jezsuita szerzetes, teológus, költő, műfordító életművével, melyet érzékeny elemzésében Geresits Gizella tekint át, Pécsi Gabriellával (Tüskés Tibor) és természetesen a Pannon Tükör alapító főszerkesztőjének, a Nagykanizsán élt Pék Pálnak az emlékét is megkülönböztetett tisztelettel ápolja a lap.

A szólas szerint senki sem próféta a saját hazájában. Talán így is van, bár az is igaz, hogy kultúra, költészet, művészet csak közös létben születhet, a közös lét valóságos élményét pedig elsősorban az alkotó szülőföldjének közössége adhatja meg. Ezért kifejezetten öröm számomra, hogy a Pannon Tükör következetesen és egyaránt teret ad a megyében élő, és a megyéhez, régióhoz kötődő idősebb és fiatalabb szerzőknek, pályán levőknek és pályakezdőknek. Szépiróknak éppúgy, ahogy kritikusoknak, tanulmányíróknak. Turbuly Lilla regény pályázaton díjazott(!) regényéről talán csak a Pannon Tükörben olvastam elemzést, az alsópáhoki, „első zalai revizionista költő”, Szálinger Balázs köteteiről pedig rendre izgalmas, értő interpretációt olvashatunk a lapban – Somogyi Zoltánnak még az A sík című nagy elbeszélő költeményhez is van érvényes kulcsa, pedig ezt a Szálinger-művet jelentősnek ismert kritikusok is inkább csak kerülgették. Sajnálom, hogy Somogyi Zoltán írásaival – ahogyan a tanulmány és kritika rovat gazdája, a lap főszerkesztő-helyettese, Szemes Péterével – országos folyóiratokban nem találkozok: problémaérzékeny, minőségérzékeny, és szuverén kritikusoknak ismerem őket itt közölt írásaik alapján.

És örömteljes felfedezés volt számomra Lehota János inspiratív és meggondolkodtató Bánk bán-olvasata (A „Bánk bán két egymással ellentétes tartalmú dráma, az írói és a befogadói tudat szétválása! Az egyiket Katona írta annak a tudatnak, amelyiknek nemzetállamot kellett teremtenie. Ezt a drámát a mai napig nem ismerjük, mint ahogy nemzetállamot azóta sem teremtettünk. A másik annak a 'nemzeti' tudatnak az alkotása, amelyik tudatnak meg kellett volna változnia ahhoz, hogy ezt a történelmi tettet véghez vigye.” 2006/6).

+

Amikor egy folyóiratszámot kézbe veszünk, természetesnek tűnik egy-egy lapszám összeállítását. Holott nagyon is tudatos koncepció, konok, rendületlen figyelem, állandó szellemi készenlét, türelem, tapintat és rengeteg aprómunka áll a háttérben. Egy folyóiratnak a szellemi folyamatokban elfoglalt pozíciója, szellemi ereje csak távlatában látszódik meg. E mostani alkalomra az utóbbi öt év kritikáit és tanulmányait olvastam újra – harminc lapszám újraolvasása megerősített, hogy a hely, a tágabb régió és az összmagyar irodalmi mozgások, értékrendek kapcsolódása arányos rendben áll a Pannon Tükörben.

„A globális hatások ellenszere: a kulturális lokalitás. A helyhez kötöttség nemcsak hátrány, erőforrás is lehet, a jó értelemben vett lokálpatriotizmus, a helyi színek, ízek alternatívát kínálhatnak a 'világháló' trendjeivel szemben. A lokális identitások a nemzeti identitás szerves részei, ezért ápolásuk alapvető érdek” – egyetértőleg idézem L. Simon Lászlót (2009/2.). Nem tudom, hányan olvassák a Pannon Tükört a megyében. Megkapja-e azt a támogató figyelmet az olvasók részéről, amely egy konszolidált társadalomban megilletné. Nem lehet vigasz, hogy a magyar folyóirat-irodalom a rendszerváltozás után az érdeklődés perifériájára lett szorítva, és más lapokat sem olvasnak. Pillanatnyilag talán az a legfontosabb funkciója a folyóiratoknak, hogy dokumentálják a szellemi folyamatokat és a kultúra, a művészet, a költészet teljesítményét. E nélkül a dokumentáció nélkül nem lenne több a mi kultúránk, mint gyarmati kultúra, társadalmunk, nemzetünk pedig gyarmati társadalom és önfeladó nemzet.

(Mindhárom köszöntő, előadás a 2010. október 29-én, Zalaegerszezen, a Göcseji Múzeumban a folyóirat ünnepségén elhangzott beszéd szerkesztett változata.)